

ROMÂNII ÎN ARHIVELE AMERICII

*

COMUNISMUL TRECE NISTRUL
(1944-1947)

Gheorghe Buzatu

OPERA OMNIA

TIPO MOLDOVA

GH. BUZATU

**ROMÂNII ÎN ARHIVELE
AMERICII**

Coperta: *Cristian Almășanu*

Coordonator Colecție: Gh. Buzatu,

Membru Corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Consultant științific:

Lector univ. dr. Bogdan Ștefanachi

Proiect editorial: Roxana Alexandra Costinescu

Redactor: *Aurel Ștefanachi*

© Tipo Moldova

Editura Tipo Moldova este acreditată de Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior (C.N.C.S.I.S.) **99/2010**

Ediție anastatică

Iași, 2010

Tipo Moldova,

E-mail: office@tipomoldova.ro

www.tipomoldova.ro

GH. BUZATU, Editor

**ROMÂNII ÎN ARHIVELE
AMERICII
✻
COMUNISMUL TRECE NISTRUL
(1944–1947)**

— STUDIU, DOCUMENTE, COMENTARII —

**CU UN STUDIU SPECIAL
DE
ION CONSTANTIN
DESPRE
COMUNISMUL ȘI BASARABIA**

TIPO MOLDOVA

CUPRINSUL

<i>Un document pentru Istorie sau Despre strategia exportului de comunism</i>	XI
— Directivă a K.G.B.-ului din 2 iunie 1947	XII

PARTEA INTII

ROMÂNIA ÎN TENEBRELE KREMLINULUI

I — Alexandre Cretzianu : „Comuniștii români nu sînt decît o unealtă“ (scrisoare către Viorel Virgil Tilea din 29 martie 1945)	2
În anexă, studiul „VIOLAREA DE CĂTRE UNIUNEA SOVIETICĂ A DEȚLARATIEI MOLOTOV DIN 2 APRILIE 1944 ȘI A CONVENȚIEI DE ARMISTIȚIU CU ROMÂNIA“	6
II — Caré-ul trădătorilor : Pauker, Groza, Dej și Bodnaraș	32
III — Marie Costin : În spatele „Cortinei de fier“ — Prima femeie ministru de externe : Ana Pauker, așa cum am cunoscut-o	37
IV — Office of Strategic Services (S.U.A.) : Studiul „CABINETUL RĂDESCU: EVOLUȚIILE POLITICE ȘI ECONOMICE ÎN ROMÂNIA, NOIEMBRIE 1944—FEBRUARIE 1945“ (1 iunie 1945)	43
V — Cifrul folosit în corespondența liderilor emigrației române după război (1945—1947)	50
VI — A. I. Vișinski : „Guvernul român să nu se arate prea tolerant !“ (Telegramă de la reprezentantul S.U.A. la București, Burton Y. Berry, către Departamentul de Stat al S.U.A. relatînd despre primirea de către A. I. Vișinski a ministrului României la Moscova, prof. Iorgu Iordan, București, 28 septembrie 1945)	55

VII —	<i>Informații de la un observator neutru care a părăsit România la 20 noiembrie 1945 . . . . .</i>	58
VIII —	John LeRougetel : „...în final sovieticii vor acționa !“ (relatări ale fostului reprezentant britanic la București despre comportamentul sovieticilor în România, 22 martie 1946)	64
IX —	<i>Planul guvernului Groza</i> (Telegramă din 3 mai 1946 de la Misiunea S.U.A. la București în legătură cu intențiile cabinetului român de compromitere a nunțului papal Andrea Cassulo cu prilejul procesului lui Antonescu)	66
X —	<i>Se așteaptă condamnarea la moarte a Antoneștilor</i> (Telegramă din 15 mai 1946 de la Burton Y. Berry)	68
XI —	<i>Regele are dreptul să acorde clemență</i> (Sinteză din 17 mai 1946 a Biroului de cercetare și informații din cadrul Departamentului de Stat al S.U.A. în legătură cu procesul lui Antonescu și al echipei sale)	70
XII —	<i>Antoneștii condamnați la moarte</i> (Telegramă din 18 mai 1946 de la Burton Y. Berry)	74
XIII —	<i>Procesul Antonescu</i> (Sinteză din 31 mai 1946 a Biroului de cercetare și informații din cadrul Departamentului de Stat al S.U.A.)	75
XIV —	Iuliu Maniu : „Am fost privați de toate, în afară de duhul sfânt !“ (Telegramă din 17 mai 1946 de la Misiunea S.U.A. din București cuprinzând ultimele declarații ale liderului P.N.Ț. referitoare la situația politică din România)	77
XV —	Iuliu Maniu : <i>Pentru susținerea cauzei naționale</i> (Scrisoare din 26 mai 1946 adresată lui Al. Cretzianu)	79
XVI —	Barbu Niculescu : „Eu l-am salvat pe generalul N. Rădescu !“ (Memoriu al fostului secretar al premierului român)	80
XVII —	Studiul sinteză „DRAMA SUD-EST EUROPEANĂ ȘI DECLINUL AUTORITĂȚII ANGLO-AMERICANE VĂZUTE PRIN PRISMA SITUAȚIEI DIN ROMÂNIA“ (1 august 1946)	84
XVIII —	Lista delegațiunii române prezentată Serviciului General al Conferinței de Pace de la Paris (1946)	99
XIX —	„ROMÂNIA“ (Sinteză a serviciilor secrete americane din 1946—1947)	101
XX —	Reginald H. Hoare : „Iuliu Maniu — un om care și-a păstrat credința“ (scrisoare către “The Times”, 26 noiembrie 1947)	108

XXI	— Brutus Coste : <i>Regele Mihai a fost forțat să abdice</i> (Scrisoare din 7 ianuarie 1948)	109
XXII	— <i>Regele Mihai se confruntă cu picăci pentru a părăsi România</i> (Relatări din presa internațională)	110
XXIII	— General Nicolae Rădescu : „ <i>Luați aminte !</i> “ (Text difuzat presei internaționale cu prilejul zilei de 23 august 1948)	112
XXIV	— <i>Depoziții ale unor oameni politici</i> (Constantin Vișoianu) <i>privind violarea de către guvernul comunist român a libertății de expresie, a presei și publicațiilor</i>	113
XXV	— <i>Depoziții ale unor oameni politici</i> (Nicolae Rădescu) <i>privind violarea de către guvernul comunist român a libertății de expresie, a presei și publicațiilor</i>	117
XXVI	— <i>Testamentul politic</i> al lui Nicolae Rădescu (New York City, 15 mai 1953)	120
XXVII	— Charles J. Kersten : <i>Rădescu — erou al rezistenței românești împotriva nazismului și comunismului</i> (Intervenție în Camera Reprezentanților a Congresului S.U.A., Washington, D.C., 2 iunie 1953)	127
XXVIII	— „ <i>Majestatea Sa Regele Mihai I crede statornic în valorile morale permanente : Adevăr, Dreptate și Bunăcredință</i> “ (Scrisoare a lui C. Petre-Lazăr către C. Vișoianu, Londra, 3 iunie 1953)	129
XXIX	— Un schimb de scrisori despre actul de la 23 August 1944 (V. Manuilă — Mircea Ionițiu 1967)	132
XXX	— <i>Comunitatea Română din New York : Protest împotriva rapturilor teritoriale din 1940 și a dominației sovietice</i> (Scrisoare din 31 martie 1979 adresată ambasadorului U.R.S.S. la O.N.U., Oleg A. Troyanovski)	134

PARTEA A II-A

EI AU ȘTIUT ȘI AU PREVAZUT TOTUL !... (EXTRASE DIN DOCUMENTE PUBLICATE)

I	— Iuliu Maniu : „ <i>Nu sintem vinovați pentru acest text de armistițiu !</i> “ (Din declarația în cadrul reuniunii din 15—16 septembrie 1944 a Consiliului de Miniștri al României cu prilejul dezbaterii clauzelor convenției de armistițiu impusă la Moscova de către Puterile Națiunilor Unite)	138
---	---	-----

- II — Regele Mihai I : „*Rusia intenționează să înglobeze România!*“ (Extras din nota urgentă și strict secretă trimisă de vice-mareșalul aerului Donald F. Stevenson, șeful Misiunii Militare Britanice la București, către War Office, București, 5 noiembrie 1944). 141
- III — Anthony Eden : „*Între noi și ruși există înțelegerea ca ei să ia conducerea în România...*“ (Extrase din directiva transmisă de Foreign Office lui John LeRougetel, șeful Misiunii Politice Britanice în România, ca răspuns la unele sesizări privind situația de la București, Londra, 8 noiembrie 1944) 142
- IV — Raport O.S.S. : *Formarea celui de-al doilea guvern Sănătescu* (Raport al filialei din București către biroul central din Washington al O.S.S.-ului relativ la ultimele evenimente politice din România, București, 12 noiembrie 1944) 143
- V — Iuliu Maniu : *Pentru o politică de colaborare cu U.R.S.S.* (Extrase din scrisoarea adresată lui A. I. Vișinski, București, 16 noiembrie 1944) 145
- VI — Generalul C. V. R. Schuyler : „*Românii sînt deosebit de îngrijorați...*“ (Extrase dintr-un raport al șefului Misiunii Militare a S.U.A. la București către War Department din Washington, București, 29 noiembrie 1944) 146
- VII — Iuliu Maniu : „*Se pare că Rusia Sovietică a proiectat în mod deliberat să facă din România o țară comunistă!*“ (Extrase din telegrama lui Burton Y. Berry către Departamentul de Stat al S.U.A. referind detaliile ultimei convorbiri cu liderul P.N.Ț., București, 9 decembrie 1944) 147
- VIII — Raport O.S.S. : *Rușii au proiectat de la început...* (Extras dintr-un raport al filialei din București către biroul din Washington al O.S.S.-ului relativ la Comisia Aliată de Control pentru România și interesele Marilor Puteri ale Națiunilor Unite, București, 16 decembrie 1944) 149
- IX — W. S. Churchill : *Londra și Moscova vor urmări o politică comună...* (Extrase dintr-un comunicat al Agenției Reuter relativ la o declarație a premierului britanic în Camera Comunelor, Londra, 18 ianuarie 1945) 150
- X — Departamentul de Stat al S.U.A. : *Problema României ar trebui să preocupe toate cele trei guverne aliante* (Extrase din instrucțiunile transmise lui Burton Y. Berry la 23 februarie 1945) 151

- XI — Generalul C. V. R. Schuyler : *Pentru a menține ordinea internă în România* (Extras din scrisoarea prezentată de reprezentantul S.U.A. în Comisia Aliată de Control pentru România generalului V. P. Vinogradov, vice-președintele respectivei comisii, București, 28 februarie 1945) 152
- XII — Vice-mareșalul Donald F. Stevenson : *„Trebuie să vă informez în mod deschis...”* (Scrisoarea adresată lui A. I. Vișinski în legătură cu evenimentele din România, București, 28 februarie 1945) 153
- XIII — Generalul C. V. R. Schuyler : *„Sînt obligat să informez imediat guvernul Statelor Unite...”* (Delegatul american în Comisia Aliată de Control pentru România înștiințează War Department-ul despre desfășurarea ultimei reuniuni a Comisiei în legătură cu evenimentele de la București, 1 martie 1945) 154
- XIV — Generalul C. V. R. Schuyler : *Groza este incapabil să formeze un guvern în condițiile stabilite de Rege* (Raport destinat Comandamentului Forțelor Aliate de la Caserta/Italia în legătură cu ultimele evoluții politice din România, București, 3 martie 1945) 155
- XV — W. Averell Harriman : *„I-am scris din nou lui Molotov !”* (Telegrama ambasadorului S.U.A. la Moscova către Departamentul de Stat din Washington referitoare la schimbul său de scrisori cu V. M. Molotov pe tema evenimentelor recente din România, Moscova, 7 martie 1945) 157

IN LOC DE POSTFAȚA :

COMUNIZAREA ROMÂNIEI REFLECTATĂ ÎN DOCUMENTELE DESCOPERITE ÎN UNELE ARHIVE AMERICANE

- Studiu de Gh. Buzatu 159
- Ion Constantin, Comunismul și Basarabia în perioada dintre cele două războaie mondiale 173